

Fisiopatologia i Semiologia Clínica

Codi: 102936

Crèdits: 11

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2502442 Medicina	OB	3	0

Professor/a de contacte

Nom: Vicent Fonollosa Pla

Correu electrònic: Vicent.Fonollosa@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Jordi Tor Aguilera

Joaquín Oristrell Salvà

Jordi Casademont Pou

Prerequisits

És aconsellable que l'estudiant hagi assolit unes competències bàsiques en Biologia cel·lular, Bioquímica i biologia molecular.

És convenient un coneixement suficient sobre les bases psicològiques dels estats de salut i malaltia, així com un nivell adequat de coneixements en Comunicació interpersonal.

És recomanable haver assolit uns coneixements suficients en:

1. Anatomia general i específica dels diferents òrgans i sistemes
2. Fisiologia general i específica dels diferents òrgans i sistemes

L'estudiant adquirirà el compromís de preservar la confidencialitat i secret professional de les dades que pugui tenir accés per raó dels aprenentatges als serveis assistencials. També en mantenir una actitud d'ètica professional en totes les seves accions.

Objectius

L'assignatura es programa al tercer curs del Grau de Medicina, que correspon a l'inici del període clínic, un cop s'han assolit els coneixements bàsics sobre l'estructura i funció del cos humà i abans d'introduir-se en l'estudi de les diferents patologies mèdiques i quirúrgiques i en la pràctica clínica .

El seu objectiu general és l'estudi de la persona malalta i suposa, per tant, el coneixement dels aspectes generals i bàsics de la malaltia. En qualsevol cas, constitueix el primer contacte de l'estudiant amb la clínica i ha d'oferir-li una visió global i sistematitzada del pacient.

El coneixement de la fisiopatologia general, de la semiologia i de la propedèutica clínica permetran a l'alumnat afrontar el cicle clínic de la seva formació coneixent prèviament què és l'home malalt, la relació que el metge estableix amb el pacient, la tècnica d'obtenció de les dades subjectives que l'afligeixen, els mètodes i tècniques d'obtenció de les dades objectives que aporten l'examen físic i els exàmens complementaris elementals per, finalment, agrupar els signes i símptomes fonamentals, fent abstracció del que és superflu, i conformar les grans síndromes de la medicina interna.

Els objectius i continguts de l'assignatura es complementen amb les de les assignatures del mòdul de procediments diagnòstics i terapèutics (bases de la cirurgia clínica, microbiologia i parasitologia mèdiques, radiologia clínica, patologia estructural i molecular i farmacologia general) programades també a tercer curs.

Competències

- Demostrar que comprèn els agents causants i factors de risc que determinen els estats de salut i el desenvolupament de la malaltia
- Demostrar que comprèn les manifestacions de la malaltia sobre l'estructura i funció del cos humà.
- Demostrar un nivell bàsic d'habilitats de recerca.
- Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
- Formular hipòtesis i recollir i valorar de manera crítica la informació per a la resolució de problemes seguint el mètode científic.
- Indicar les tècniques i procediments bàsics de diagnosi i analitzar i interpretar els resultats per precisar millor la naturalesa dels problemes.
- Obtenir i elaborar una història clínica que contingui tota la informació rellevant, estructurada i centrada en el pacient, tenint en compte tots els grups d'edat, sexe, els factors culturals, socials i ètnics.
- Realitzar un examen físic general i per sistemes, apropiat a l'edat del pacient i al sexe, de manera completa i sistemàtica i una valoració mental.

Resultats d'aprenentatge

1. Demostrar un nivell bàsic d'habilitats de recerca.
2. Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
3. Descriure l'afectació per òrgans i sistemes i les formes de presentació de les malalties de l'aparell respiratori, circulatori, digestiu, de la sang i òrgans hematopoètics, sistema nerviós, aparell locomotor, aparell genitourinari, metabolisme i sistema endocrí.
4. Descriure la relació entre constitució i malaltia, així com els factors físics, químics, ambientals, hàbits alimentaris i ús de drogues, factors psíquics, socials i laborals, i carcinògens que determinen el desenvolupament de la malaltia.
5. Explicar els mecanismes de l'envelliment, les síndromes geriàtriques i la valoració general del pacient geriàtric.
6. Explicar els mecanismes pels quals la malaltia afecta l'aparell respiratori, circulatori, digestiu, de la sang i òrgans hematopoètics, sistema nerviós, aparell locomotor, aparell genitourinari, metabolisme i sistema endocrí.
7. Formular hipòtesis i recollir i valorar de manera crítica la informació per a la resolució de problemes seguint el mètode científic.
8. Indicar les exploracions complementàries bàsiques per interpretar les manifestacions de la malaltia sobre els diferents òrgans i sistemes del cos humà.
9. Realitzar una exploració física general i de l'aparell respiratori, circulatori, digestiu, de la sang i òrgans hematopoètics, sistema nerviós, aparell locomotor, aparell genitourinari, metabolisme i sistema endocrí.
10. Realitzar una història que comprengui els antecedents personals, fisiològics i patològics de la malaltia, a més dels principals signes i símptomes de les malalties de l'aparell respiratori, circulatori, digestiu, de la sang i òrgans hematopoètics, sistema nerviós, aparell locomotor, aparell genitourinari, metabolisme i sistema endocrí.

Continguts

Desenvolupament de la semiologia i propedèutica clínica generals i per aparells i sistemes. Etiologia general de les malalties. Fisiopatologia i grans síndromes dels aparells: respiratori, cardiocirculatori i digestiu, de la sang i òrgans hematopoètics, del sistema nerviós, aparell locomotor, metabolisme, aparell genitourinari i del sistema endocrí.

Blocs distributius i tipologies docents

A. Introducció.

B. Etiologia i fisiopatologia general

C. Manifestacions de les malalties i fisiopatologia especial per aparells i sistemes

D. Semiologia i propedèutica clínica

I. Classes teòriques (tipologia TE, sessions d'1h, grup de matrícula)

A. INTRODUCCIÓ

1. Introducció a la Patologia General

2. Relació metge malalt

B. ETIOLOGIA I FISIOPATOLOGÍA GENERAL

3. Fisiopatologia de la termoregulació. Síndrome febril.

4. Fisiopatologia del dolor

5. Síndrome constitucional /síndrome d'afectació de l'estat general.

6. Concepte de constitució. Constitució i malaltia. Factors endògens de risc.

7. Els agents físics como a causa de malaltia. Els agents químics com a causa de malaltia. Intoxicacions. Enverinaments.

8. Factors ambientals com a causa de malaltia. Hàbits alimentaris. Tabac. Alcohol. Altres drogues

9. Factors psíquics i socials. Patologia laboral.

10. Patologia general de les neoplàsies. Carcinogènesi. Efectes del tumor sobre l'hoste. Síndromes paraneoplàsiques.

11. La malaltia en el vell. Síndromes geriàtriques.

C. MANIFESTACIONS DE LES MALALTIES I FISIOPATOLOGIA ESPECIAL

Aparell Respiratori

12. Principals signes i símptomes de l'aparell respiratori

13. Insuficiència respiratòria i distres respiratori de l'adult

14. Síndromes pulmonars obstructives

15. Síndromes pulmonars restrictives. Cavitació pulmonar

16. Síndromes pleurals

17. Fisiopatologia del diafragma i del mediastí. Síndromes mediastíniques

Aparell Circulatori

18. Principals signes i símptomes de l'aparell circulatori
19. Insuficiència cardíaca
20. Fisiopatologia de les lesions valvulars. Estenosi i insuficiència
21. Fisiopatologia del pericardi. Síndromes pericàrdiques
22. Fisiopatologia de la circulació coronària. Síndrome coronària
23. Fisiopatologia del circuit menor
24. Fisiopatologia del circuit major. Hipertensió arterial. Hipotensió arterial
25. Fisiopatologia del xoc. Mecanismes i tipus de xoc

Aparell Digestiu

26. Semiologia general de l'aparell digestiu. Dolor abdominal. Hemorràgia digestiva
27. Trastorns del trànsit intestinal. Diarrea i restrenyiment. Síndrome rectal
28. Síndrome de malabsorció i maladigestió. Fisiopatologia i causes
29. Síndrome ictèrica. Fisiopatologia. Classificació
30. Hipertensió portal. Ascitis
31. Insuficiència hepàtica. Encefalopatia hepàtica

Sang I Òrgans Hematopoètics

32. Fisiopatologia de l'eritròcit. Síndrome general anèmica. Síndrome poliglobúlica. Exploració general del sistema hematopoètic
33. Alteracions de la sèrie blanca
34. Fisiopatologia de les alteracions de l'hemostàsia
35. Hipofunció i hiperfunció de la medul·la òssia
36. Adenomegalias y esplenomegalia

Neurologia

37. Semiologia general del sistema nerviós. Principals signes i símptomes.
38. Patologia de la funció motora. Síndrome piramidal. Fisiopatologia. Exploració de les paràlisis piramidals. Síndrome de la banya anterior. Alteracions del nervi motor. Trastorns de la transmissió neuromuscular
39. Síndromes extrapiramidals. Hipocinèssies. Hiperkinèssies. Trastorns del to muscular
40. Síndromes medul·lars, radiculars i dels nervis perifèrics. Síndromes medul·lars segmentaris. Síndromes cordonals. Síndrome de secció medul·lar aguda completa. Síndrome d'hemisecció medul·lar. Nivells d'alteració medul·lar. Síndromes radiculars i dels nervis perifèrics: semiologia
41. Síndrome vestibular i síndrome cerebel·losa. Fisiopatologia i semiologia
42. Síndrome meningia i síndrome d'hipertensió endocraniana. Fisiopatologia i semiologia

43. Patologia general dels estats de vigília i son. Comes

44. Síndromes topogràfiques cerebrals. Demències

Aparell Locomotor

45. Semiologia i fisiopatologia general de l'aparell locomotor

46. Fisiopatologia general del metabolisme ossi

Metabolisme

47. Trastorns del metabolisme hidrogenocarbonat. Hipoglucèmies. Hiperglucèmies

48. Trastorns del metabolisme dels lípids. Hipolipoproteïnèmies. Hiperlipoproteïnèmies

49. Trastorns del metabolisme de les proteïnes. Trastorns del metabolisme de les purines: fisiopatologia dels trastorns de l'àcid úric

50. Fisiopatologia de l'aigua i dels electròlits. Trastorns de l'equilibri hídric. Trastorns del balanç de sodi.

51. Trastorns de l'equilibri àcid-base. Trastorns del balanç del potassi.

Aparell Genitourinari

52. Semiologia i exploració general de l'aparell genitourinari. Dolor nefrourològic. Trastorns de la micció. Poliúria, oligúria i anúria. Alteracions de l'aspecte i composició de l'orina. Trastorns de l'aparell genital

53. Grans síndromes renals. Síndrome glomerulars, tubulo-intersticials i vasculorenals

54. Insuficiència renal. Tipus. Fisiopatologia i semiologia

Sistema Endocrí

55. Sistema hipotalamohipofisari. Síndromes hipotalàmiques. Síndromes d'hipofunció i d'hiperfunció hipofisària.

56. Tiroide. Fisiopatologia del goll simple. Síndrome hipotiroidea. Síndrome hipertiroidea. Paratiroides. Síndromes d'hipofunció i hiperfunció

57. Suprarenals. Hipofunció i hiperfunció corticosuprarenal. Hiperfunció de la medulla suprarenal

58. Fisiopatologia general de les gònades

D. SEMIOLOGIA I PROPEDEÚTICA CLÍNICA

II. Seminaris generals (tipologia SCC, sessions 1 hora, 10-12 alumnes)

1. Comunicació amb el malalt, la família, l'equip assistencial i l'entorn. Factors que faciliten la comunicació metge malalt: superació de barreres culturals i religioses. Relació amb subgrups específics de malalts (nens, adolescents, vells, incapacitats, psiquiàtrics) Relacions amb familiars. Relacions amb altres components de l'equip assistencial. Confidencialitat i consentiment informat.
2. Historia clínica y anamnesi: Principis generals. Antecedent patològics i personals. Antecedents familiars. Anamnesi del dolor.
3. Historia clínica y anamnesi: anamnesi per aparells i sistemes.
4. Historia clínica y anamnesi: Nota d'ingrés. Història clínica orientada per problemes. Curs de la malaltia. Epícrisi.
5. El metge i el laboratori.
6. Lectura i interpretació d'ECG (1)
7. Lectura i interpretació d'ECG (2)

III. Laboratori d'habilitats clíniques (tipologia PLAB, sessions d'1 hora, grups de 10-12 alumnes)

1. L'exploració general del malalt. Principis generals
2. Interpretació clínica de la mesura de la PA i del pols arterial. Anomalies de la freqüència i ritme cardíacs
3. Sorolls cardíacs. Soroll cardíacs afegits. Bufs cardíacs
4. Semiologia de les malalties respiratòries mes freqüents. Auscultació respiratòria
5. Exploració de l'abdomen. Exploració genitourinària i ano-rectal
6. Semiologia i exploració general de l'aparell locomotor
7. Exploració general del sistema nerviós. Marxa. Exploració de la motilitat i de i de la sensibilitat
8. Exploració dels reflexes. Exploració dels parells cranials. Síndrome meníngia.
9. Altres exploracions.

IV. Discussió de casos clínics (tipologia SCC, sessions de 2 h, grups de 10-12 alumnes)

1. Cas de problema ètic i de aspectes relacionats amb la confidencialitat
2. Cas de Síndrome febril
3. Cas de malaltia de l'aparell Respiratori
4. Cas de malaltia de l'aparell Circulatori
5. Cas de malaltia de l'aparell Digestiu
6. Cas de malaltia Hematològica
7. Cas de malaltia Neurològica
8. Cas de malaltia Metabòlica
9. Cas de malaltia de l'aparell Genitourinari
10. Cas de malaltia Endocrinològica

V. Pràctiques clíniques assistencials (30 hores: 3h x 5 dies 1er semestre i 3h x 5 dies segon semestre, grups de 2 alumnes).

Rotació per la sala d'hospitalització amb els objectius de realitzar 5 històries clíniques completes i d'aconseguir experiència en exploració de les principals síndromes clíniques:

Pràctiques d'anamnesi primer semestre

- Història clínica nº 1.
- Història clínica nº 2.
- Història clínica nº 3.
- Història clínica nº 4.
- Història clínica nº 5.

Pràctiques d'exploració física segon semestre:

- Exploració de les síndromes respiratòries (exploració de la insuficiència respiratòria, exploració de la síndrome de condensació pulmonar, exploració de les síndromes pleurals).
- Exploració de les síndromes cardiocirculatories (exploració de la pressió i dels polsos arterials, exploració de la insuficiència cardíaca, exploració del fracàs cardiocirculatori).
- Exploració de les síndromes digestives (exploració de la síndrome ascítica, exploració de la síndrome icterica, exploració de la insuficiència hepàtica).
- Exploració de les síndromes nefrourològiques (exploració de la síndrome urinària, semiologia de l'edema). Exploració de les síndromes hematològiques (exploració i valoració general de la síndrome anèmica, exploració de la melsa i de les regions ganglionars).
- Exploració de les síndromes neurològiques (consciència, força i to musculars, reflexes, sensibilitat, coordinació i de l'equilibri, marxa, síndrome meníngia).

Metodologia

Aquesta Guia descriu el marc , continguts, metodologia i normes generals de l'assignatura, d'acord amb el pla d'estudis vigent. L'organització final de l'assignatura pel que fa al número i mida de grups, distribució en el calendari i dates d'exàmens, criteris específics d'avaluació i revisió d'exàmens, es concretaran a cada una de

les Unitats Docents Hospitalàries, que ho explicitaran a través de les seves pàgines WEB i el primer dia de classe de cada assignatura, a través del professors responsable de l'assignatura a les UDH.

Pel present curs, els professors designats pels Departaments com a responsables de l'assignatura a nivell de Facultat i de les UDH són:

Departament responsable: Medicina

Responsable de Facultat: Vicent Fonollosa Pla

Responsables UDH:

UD Vall d'Hebron: Vicent Fonollosa Pla

UD Germans Trias i Pujol: Jordi Tor Aguilera

UD Sant Pau: Jordi Casademont Pou

UD Parc Taulí: Joaquim Oristrell Salvà

Metodologia docent general:

Classes teòriques (tipologia TE), Sessions programades 58 (1h per sessió), grup: grup de matrícula. L'alumne adquireix els coneixements teòrics propis de l'assignatura assistint a les classes magistrals i complementant-les amb l'estudi personal dels temes explicats. Les classes magistrals estan concebudes com un mètode essencialment expositiu, de transmissió del coneixement del professor a l'alumne.

Seminaris de semiologia generals (tipologia SCC). Sessions programades 7 (1 h per sessió), en grups reduïts (10-12 alumnes). En cada seminari es tractarà un tema seleccionat d'acord amb la programació establerta, mitjançant l'intercanvi d'informació i el debat consegüent.

Seminaris de discussió de casos clínics (tipologia SCC). Sessions programades 10 (2 h per sessió), en grups reduïts (10-12 alumnes) . Els alumnes discutiran supòsits clínics tipus, sota la direcció d'un tutor. Alguns d'aquests seminaris serviran de base i tutoria a les presentacions de les històries clíniques que l'alumne haurà de realitzar i lliurar com a parta part de l'avaluació clínica.

Pràctiques de laboratori (tipologia PLAB). Sessions programades 9 (1 h per sessió), en grups reduïts (10-12 alumnes) a l'aula d'habilitats. Les activitats realitzades dins d'un horari programat estan encaminades a l'adquisició d'habilitats clíniques.

Pràctiques clíniques assistencials (PCA). Hores programades 30 (3h x 10dies). Es realitzaran en grup de 2 alumnes. Els alumnes acudirán a les instal·lacions de les sales d'hospitalització:10 dies, 3 hores al dia, amb els objectius de realitzar 5 històries clíniques completes i d'aconseguir experiència en exploració de les principals síndromes . Les històries clíniques realitzades seran la base dels lliuraments que l'alumne haurà de realitzar i que seran avaluats com a part de l'avaluació clínica.

Treball autònom. (total 137 hores). Lectura comprensiva de textos i articles, estudi i realització d'esquemes, resum i assimilació conceptual dels continguts. Preparació de les presentacions i lliuraments.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
PRÀCTIQUES CLÍNiques ASSISTENCIALS (PCAh)	30	1,2	3, 7, 8, 9, 10
PRÀCTIQUES DE LABORATORI (PLAB)	9	0,36	1, 2, 3, 7, 8, 9, 10

SEMINARIS DE CASOS CLÍNICS (SCC)	27	1,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
TEORIA (TE)	58	2,32	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Tipus: Autònomes			
ELABORACIÓ DE TREBALLS / ESTUDI PERSONAL/ LECTURA D'ARTICLES / INFORMES D'INTERÈS	137	5,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Avaluació

Es realitzarà una avaluació del coneixement dels continguts teòrics de l'assignatura i de les actituds, aptituds i competència clínica . El pes relatiu de l'examen teòric i de l'avaluació clínica és del 70% i 30% respectivament (màxim 7 i 3 punts sobre 10).

Avaluació dels coneixements teòrics

Examen teòric final. L'examen final inclou tot el temari de l'assignatura i el contingut dels seminaris. En els models d'examen tipus test, s'inclouran preguntes que tindran 5 respostes possibles i una única opció certa. Les respostes equivocades restaran 0,25 punts.

Exàmens teòrics parcials. Es realitzaran dos exàmens parcials. El primer inclourà els 31 primers temes i el contingut corresponent dels seminaris realitzats. El segon parcial inclourà els temes i contingut de seminaris restants.

La nota final de teoria s'obté del promig de les notes obtingudes en els dos exàmens parcials. Per poder fer aquest promig, la puntuació mínima de qualsevol dels parcials haurà de ser de 5. L'alumne s'haurà de presentar a l'examen final de qualsevol parcial no superat.

Exemples:

1er parcial	2on parcial	Promig	Examen final teoria i nota
4	4	No	1erP + 2on P*
6	4	No	2on P
3	7	No	1er P
5	5	Si	-
NA	5	No	1er P

* La nota és conjunta i única, no diferenciada en 1er parcial i 2on parcial.

Si la nota d'aquest examen final de teoria es inferior a 5, l'assignatura està suspesa i la nota que queda es la que ha tret en l'examen final (1er parcial, 2on parcial o No avaluat). Exemple:

1er parcial	2on parcial	Examen final teoria i nota	Nota final	Qualificació
6	4	2on P = 3	3	Suspès
3	7	1er P = 4	4	Suspès
NA	5	1er P = 5	5	Aprovat

Els alumnes que superin qualsevol dels exàmens parcials podran presentar-se a l'examen final per millorar nota, renunciant prèviament per escrit a la nota obtinguda als parcials.

Avaluació Clínica

Compren l'avaluació pràctica i de presentació de treballs i històries clíniques. L'assistència a pràctiques és obligatòria. Qualsevol absència cal justificar-la a el tutor responsable i recuperar-la si és necessari per que l'alumne pugui ser avaluat.

Qualificació final

Promig ponderat dels coneixements teòrics (70%) i de l'avaluació clínica (30%). No es podrà fer el promig entre l'avaluació teòrica i l'avaluació clínica si no s'obté una puntuació mínima de 5/10 en ambdues proves. En cas de no poder fer el promig, la qualificació final correspondrà al valor quantitatiu més baix dels obtinguts en les avaluacions teòrica i clínica.

Exemples:

Teoria final	Clínica final	Promig	Nota final provisional	Examen final T+C
4 (x0,7=2,8)	4 (x0,3=1,2)	No	4	Teoria + clínica
3 (x0,7=2,1)	8 (x0,3=2,4)	No	3	Teoria
6 (x0,7=4,2)	4 (x0,3=1,2)	No	4	Clínica
7 (x0,7=4,9)	NA	No	NA	Clínica

Qualificació quantitativa: nota numèrica amb un decimal, de 0 a 10(0-4,9 suspès; 5-6,9 aprovat; 7-8,9 notable; 9-10 excel·lent).

Qualificació qualitativa: Suspens, Aprovat, Notable, Excel·lent, MH.

Sistema de revisió d'exàmens

La revisió dels exàmens es farà de forma individual amb l'alumne, prèvia sol·licitud per escrit en els terminis establerts.

Els estudiants que no realitzin les proves d'avaluació tant teòrica com pràctica seran considerats com No avaluats exhaurint els drets a la matrícula de l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluacions de tipus pràctic: Avaluació clínica objectiva i estructurada	30%	7	0,28	7, 8, 9, 10
Avaluacions escrites mitjançant proves objectives: Ítems d'elecció múltiple	35% 1er parcial + 35% 2n parcial	7	0,28	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Bibliografia

A) PATOLOGÍA GENERAL

García-Conde J, Merino Sánchez J, González Macías J. PATOLOGÍA GENERAL. Semiología Clínica y Fisiopatología. 2ª edición. Madrid 2004. McGraw-Hill•Interamericana de España.

Laso FJ. PATOLOGÍA GENERAL. Introducción a la Medicina Clínica. Barcelona 2010. Masson, S.A.

Pérez Arellano JL. Sisinio de Castro, Manual de PATOLOGÍA GENERAL. 6ª edición. Barcelona 2006. Masson, S.A.

B) MEDICINA INTERNA

Farreras-Rozman. MEDICINA INTERNA. 17ª edición. Madrid 2012. Elsevier España.

Harrison's PRINCIPLES OF INTERNAL MEDICINE. Eighteenth Edition. New York 2012. McGraw-Hill.

Rodés Teixidó J, Guardia Massó J. MEDICINA INTERNA. 2ª edición. Barcelona 2004. Masson, S.A.

C) SEMIOLOGÍA I PROPEDÉUTICA CLÍNICA

DeGowin's DIAGNOSTIC EXAMINATION. Richard F. LeBlond, Donald D. Brown, Richard L. DeGowin. Ninth Edition. New York 2008. Mc Graw-Hill, Inc.

Douglas G, Nicol F, Robertson C. Macleod EXPLORACIÓN CLÍNICA. 12ª edición. Barcelona 2011, Elsevier España, S.L.

Prieto Valtueña, J.M. Noguera-Balcells. EXPLORACIÓN CLÍNICA PRÁCTICA. 27ª edición. Barcelona 2011. Elsevier España, S.L.

Seidel, HM, Ball JW, Dains JE, Flynn JA, Solomon BS, Stewart RW. Manual Mosby de EXPLORACIÓN FÍSICA. Séptima edición. Barcelona 2011. Elsevier España, S.L.

Swartz MH. Tratado de Semiología. Anamnesis y exploración. Sexta edición. Barcelona 2010. Elsevier España, S.L.

D) RECURSOS D'INTERNET

Es pot disposar d'una gran varietat de llocs a Internet útils per l'aprenentatge de la Patologia General i la propedèutica Clínica. Alguns exemples es poden trobar a:

Aula habilitats clíniques. Centre de recursos docents de la Facultat de Medicina:

<http://crfm.uab.cat/gestor/ef/index.php#!/home>

Recursos sistematitzats i revisats de medicina clínica:

<http://www.medmatrix.org>

<http://www.cdc.gov/health/default.htm>

No obstant, l'amplitud de l'oferta obliga a utilitzar motors de recerca per paraules clau, que ens permet obtenir adreces tant de textos com d'imatges (examen clínico, examen físico, exploración física, exploración clínica, clinical examination physical exam, o per aparells i sistemes específics). Alguns buscadors més utilitzats actualment es poden trobar a:

<http://www.google.com>

<http://www.youtube.com/>

<http://dir.yahoo.com/Health/>

E) DICCIONARIS

Dorland DICCIONARIO ENCICLOPÉDICO ILUSTRADO DE MEDICINA. 30ª edición. Madrid 2005. Elsevier España, S.A.

Dorland DICCIONARIO DE IDIOMAS DE MEDICINA, Inglés/Español Español/Inglés. Madrid 2005. Elsevier España, S.A.

DICCIONARIO TERMINOLÓGICO DE CIENCIAS MÉDICAS. 13ª edición. Barcelona 1992. Masson, S.A.

DICCIONARI ENCICLOPÈDIC DE MEDICINA. Barcelona 2000. Enciclopèdia Catalana.

STEDMAN'S MEDICAL DICTIONARY. 28th edition. Baltimore 2006. Lippincott Williams & Wilkins.

Navarro FA. DICCIONARIO CRÍTICO DE DUDAS INGLÉS-ESPAÑOL DE MEDICINA. 2ª Edición. Madrid 2006. McGraw-Hill Interamericana.